

Malba jako situace, vztah konceptu a materiálu

Xantypa, 24.4.2018

Galerie kritiků v pražské Adrii pořádá každoročně soutěž CENY KRITIKY ZA MLADOU MALBU pro umělce do třiceti let, se zadáním MALBA A JEJÍ PŘESAHY. Sleduje cíl hodnotit mladou malbu v jejím vývoji a různých polohách experimentace.

Každý ročník měl dosud vlastní specifikum, avšak malba dnes překračuje ve jménu pravdy a autentičnosti obrazu hranice dvourozměrného plátna a vystupuje z obrazu ven do instalace. Zkřížením materiálního tvaru a citace jiných poselství, historie či společenských souvislostí se posouvá dvourozměrný nástěnný obraz k trojrozměrnému reliéfu a reliéf k prostorovému objektu. Je konfrontována i subjektivní představivost umělce, vedoucí k tvorbě optické iluze či optického klamu. Malba vytváří nové objektivní významy ve vnímání situace divákem. V případech minulých ročníků soutěže, z jejichž výsledků vyplynula řada monotematických výstav doma i v zahraničí, jsme experimentaci malby nazývali různě, např. aluzivní, anamorfózní, metaplay nebo antiteze. Dnes hovoříme prostě o otevřené situaci, kterou malba zakládá na konfrontaci různorodých materiálů s tvarovými prvky či významovými znaky svých konceptů. Nesourodým spojením atypických materiálů se specifikem námětu směřuje malba k nastolení otevřené komunikace. Držitel Ceny sympatie diváků Ceny kritiky 2017 Přemysl Procházka, školený v brněnské FaVU VUT, již v loňské Výstavě finalistů zaútočil ve svých obrazech na plátno a barvy ve snaze odbourat jednotlivé iluzivní „nepravdy“ tím, že místo tradičních prostředků použil pro své náměty materiál jako beton, hlína nebo dřevo. S anekdotickou doslovností zobrazil například betonový bazén skutečným betonem či vodu akvarelem. Východisko jeho obrazů spočívá v osobitém humoru, jehož impulsy zpracovává s důrazem na materiální podstatu malby. Malba Markéty Jáchimové, jež získala Cenu sympatie diváků v 9. ročníku Ceny kritiky za mladou malbu 2016, souvisí s prostorovým vnímáním. Obrazy získaly hloubku použitím předsazeného rámu a osvětlení zářivkami.

Začleněním pohledu na líc a rub obrazu se malba stává trojrozměrnou, z pohledu tvůrce a diváka i sochou. Nadto, vlastnoručně míchanou tmavou barvou autorka vtahuje diváka hlouběji do obrazu k emotivnímu zážitku světelných kontrastů. Díla

Jaroslavy Kadlecové, finalistky Ceny kritiky za mladou malbu 2014, jsou ovlivněna vývojem technologií a zájmem o prostorové konstrukce. Z inspirace moderní architekturou přenesla segmenty konstrukcí do svých kompozic. Pracuje s materiály jako epoxidová pryskyřice, kterou obarvuje pigmentací, ale i s hliníkem, zlatem, stříbrem, plastem a různými kovy. Její obrazy s reliéfním povrchem přesahují k trojrozměrným objektům, jež instaluje v různých materiálech a vytváří nové artefakty. Letošní laureát 11. ročníku soutěže Ceny kritiky, absolvent pražské UMPRUM Filip Dvořák, zkoumá hranice média v poloze mezi reliéfem, vitráží či prostorovým objektem, s odkazem na historické motivy i současnou inspiraci. Zvláštní zálibu nachází v barokní malbě s jejími charakteristickými tvarovými prvky, ve hře se světlem a stíny. K jeho často užívaným materiálům patří desky z extrudovaného polystyrenu s vyřezávanými barokními motivy, jež výstižně dokládají netradiční vyjádření tradičního obrazu. Stejně tak Kryštof Strejc, jež získal 2. cenu a je studentem téhož ateliéru malby Jiřího Černického na pražské

UMPRUM, je velmi odvážný v pojetí svých velkoformátových kreseb, doplněných v instalaci o tvarové segmenty ze sádry. Vystudoval v ateliéru Vladimíra Mertvy na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni obor Environmentální prostředí a nová média, zabývá se podprahovým vnímáním prostředí a možnostmi jeho vizuálních forem. Důležité je pro něj spojení materiálu s inspiračními zdroji z různých oblastí – fashion design, heraldika, orientální ornament, black music, zvířecí říše apod. Konečně, držitel 3. ceny, umělec arménského původu Argišt Alaverdyan řeší prostorovost malby jako téma skladebnosti obrazu, kde ve velkých formátech zkoumá vztah plochy a barev, středu a okraje, geometrických prvků a lineárního rukopisu. Ve vizuálně sofistikovaném bodu obrazu vytváří „anomálie“, prozrazující jeho zájem o narušování geometrického řádu. Pohybem jak ve fyzickém, tak i virtuálním prostoru vytváří morfologickou databanku, jejíž vizuální obrazy nabývají silného smyslového účinku. K oceněným finalistům studujícím v ateliéru malby na pražské UMPRUM patří ještě Jakub Choma, a to živě barevnými obrazy založenými na kontrastu materiálu korku na překližce s pop motivy, původem třeba z komiksů či jiné oblasti virtuální reality. Stejně tak Aleš Zapletal, absolvent malby na pražské UMPRUM a brněnské FaVU VUT, držitel Ceny sympatie diváků, jenž zakládá svůj koncept obrazu na analogii s tzv. permakulturou, filozofií dlouhodobého přírodního hospodaření. Jeho hlavním principem, metaforicky uplatňovaným na ploše plátna, je soužití různých živočišných a rostlinných druhů v symbióze s lidským druhem a jeho produkty, ve prospěch konstruování kulturních ekosystémů. Nově vzniklé vizuální struktury jsou jeho filozofickou spekulací „návratů k přirozenosti“ a zcela samozřejmě přesahují od nástěnného obrazu do prostorového ztvárnění. Konečně dívčí trio ve Výstavě finalistů Ceny kritiky za mladou malbu 2018, Beata Kuruczová, Kateřina Dobroslava Drahošová a Kristína Gašpíriková, sleduje tematické zadání MALBA A JEJÍ s opravdovostí tvořivého gesta PŘESAHY uvnitř mediální situace obrazu. Kristína Gašpíriková, slovenská absolventka malby na Fakultě umění Ostravské univerzity, zkoumá hranice malby v „post-mediální“ prostředí obrazu jednak fragmentarizací v zobrazení zvoleného námětu, jednak vyčleněním obrazového rámu a podkladové plochy tvarovým rozložením v samostatný objekt. Kateřina Dobroslava Drahošová vytváří buď přímou kresbou na stěnách či jemnou konfigurací kreseb na papíře prostorovou síť, jež funguje jako paměťové médium či sled informací o autorčině prožitku stavu světa, v intimním i geopolitickém slova smyslu. Je absolventkou Fakulty umění Ostravské univerzity, kde vystudovala malbu, ale věnuje se výhradně kresbě s přesahy do instalací „site-specific“. Beata Kuruczová, studentka AVU v Praze, našla své východisko v odborném studiu malířských technik včetně nástěnné malby a věnuje se abstraktním obrazům s možností přesahů do přidružených technických oblastí. V současné době pracuje se zkoumáním metodiky malířského procesu a aplikováním formálních znaků abstraktního vyjadřování. V aktuálním kontextu tohoto umění se vracíme k primárním fyzickým hodnotám materiálu a klasickým konceptům malby, jež se dotýkají něčeho hlubokého a duchovního v naší minulosti a paměti. Ve shodě se současnou estetikou, za použití kontrastu nesourodých materiálů a specifických konceptů tyto nové obrazy vytvářejí malbě optické pole nových významů, vzniklých především v situačním vnímání a komunikaci s divákem.